

*Az IPPC irányelv végrehajtásának
alakulása az Európai Unióban
és Magyarországon*

**Az IPPC irányelv végrehajtásának alakulása
az Európai Unióban és Magyarországon**

Magyar Természetvédők Szövetsége, Budapest

2005. szeptember

Szerzők:

MAYER ZOLTÁN (1-7. fejezet), mz_eic@axelero.hu

DRAGOS TIBOR (8. fejezet), dragi@mtvsz.hu

Jelen tanulmány szövege szerzői jogi oltalom alatt áll. A dokumentum egészének vagy bármely részének felhasználása, sokszorosítása csak a szerzők előzetes írásbeli engedélye alapján jogszerű.

Magyar Természetvédők Szövetsége

1091 Budapest, Üllői út 91/b

URL: <http://www.mtvsz.hu>

ISBN 963 86870 2 9

A kiadvány a Közép- és Kelet-Európai Regionális Környezetvédelmi Központ (REC) „DUNA Pályázati Program” támogatásával jelenik meg. (www.rec.hu) A „DUNA Pályázati Program” a UNDP/GEF Duna Regionális Projekt (DRP) része. (<http://www.icpdr.org/undp-drp/>) Társfinanszírozó a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium. De a kiadványban foglalt nézetek nem tekinthetők a támogatók hivatalos álláspontjának. A tanulmány felhasznált a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium honlapjain elérhető statisztikákat is, de a levont következtetések és vélemények természetesen nem a Minisztérium hivatalos nézeteit tükrözik, hanem jelen tanulmány készítőit.

Nyomdai előkészítési, borítóterv: Balmoral Bt., Túrkeve. Készült 2005-ben, 500 példányban a Piremon Kisvállalat Nyomdaüzemében (Debrecen, Szikgát).

Felelős vezető: Becker György, vezérigazgató.

1. Háttér és bevezetés

Lassan hat év telt el az IPPC (96/61/EK) irányelv, és közel négy év az ezt harmonizáló hazai jogszabály (193/2001. (X.19.) kormányrendelet) hatályba lépése óta. Az új szabályozási rendszerhez a környezetpolitika alakítói komoly várakozásokat fűztek, és jelenleg is nagy hangsúlyt helyeznek a minél jobb végrehajtásra.

Az eddig eltelt idő és események alapján az IPPC jelenlegi helyzete talán egy „szoftver” azon életfázisához hasonlítható, amikor a korábban kiadott, meglehetősen újszerű, a felhasználók köreiből javarészt ismeretlen program bevezetése után számos hiba, bizonytalanság bukkanhat a felszínre. Mostanra számottevő mennyiségű „felhasználói” tapasztalat gyűlt össze, így jelenleg ezek beépítésének illetve hasznosításának fázisában járhatunk, amikor is különböző változtatásokkal jobbá lehet tenni a program működését, azaz az IPPC végrehajtását.

A Magyar Természetvédők Szövetsége már több alkalommal jelentetett meg kiadványt – illetve folytatott különböző programokat - az ipar környezetvédelmi szabályozásával, így különösen az IPPC-vel kapcsolatban is, illetve önkéntes vállalati környezeti menedzsment eszközökről. Jelenleg, a fenti hasonlat szerinti „finomhangolási” fázisban már nem az IPPC megismertetésére helyezzük a hangsúlyt, hanem e kiadvány kereteiben is már főként a végrehajtási tapasztalatok összefoglalására, a jövőben várható fejleményekre, és néhány olyan javaslatra, amelyek a végrehajtást javíthatják. Tesszük ezt mindazért, mert egyet értünk azzal a véleménnyel, mely szerint a környezetterhelés csökkentése terén **az IPPC jó koncepció, de a megfelelő végrehajtása nehéz**, további jelentős erőfeszítéseket igényel.

Fenti célokhoz kapcsolódóan a Magyar Természetvédők Szövetsége 2005. nyár végén és őszén kérdőíves felmérést végzett a hazai IPPC köteles vállalatok körében. A felmérés célja az volt, hogy képet kapjunk a szabályozással érintett vállalatok IPPC-vel kapcsolatos véleményéről, tapasztalatairól, azon területekről, amelyeket esetleg a vállalatok problémásnak tekintenek. **A felmérés eredményei** a 8. fejezetben találhatóak.

A válaszadóknak ezúton is köszönjük a segítséget!

.....

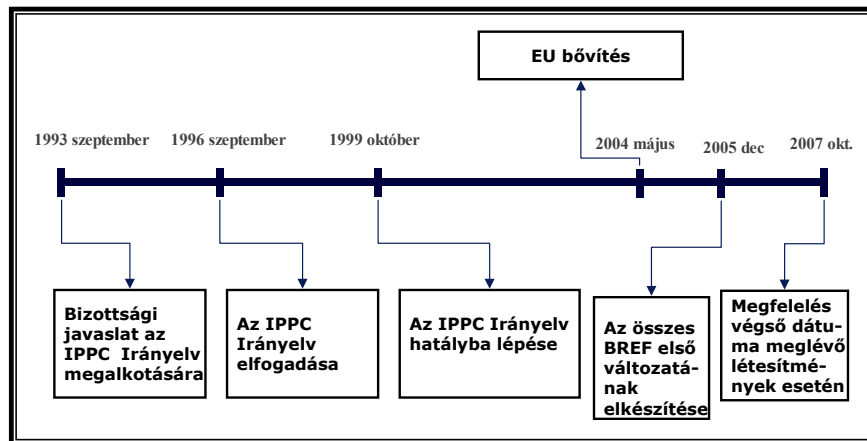
2. Az IPPC irányelv helyzete: múlt, jelen és jövő

Ebben a fejezetben az IPPC irányelv „életciklusát” igyekszünk bemutatni az EU szintjén, a kezdetektől a középtávú jövőig. Az irányelv által érintettek széles körét, ezáltal jelentőségét tükrözi, hogy az EU-ban (EU-25), összesen körülbelül **55 000 az IPPC létesítmények száma**, tagállamonként igen jelentős szórást mutatva: Luxemburg 15 létesítményétől, Olaszország 8842 létesítményéig. Az IPPC hatálya alá tartozó létesítmények környezeti hatása meghatározó: például a kén-oxidok kibocsátásának ~70%-ért, a szén-dioxid kibocsátásának ~42%-ért felelősek.

2.1 Fontosabb állomások áttekintése az IPPC irányelv „életében”

Az 1. számú ábrán áttekintő jelleggel láthatóak az IPPC irányelv „életciklusának” legfontosabb mérföldkövei, egészen a kezdetektől kiindulva. Látható, hogy a megalkotására vonatkozó javaslat már az 1990-es évek első felében megtörtént, elfogadása pedig 1996-ban. Az akkori tagállamok 3 évet kaptak a felkészülésre, így 1999. októberében lépett hatályba az irányelv.

A számunkra talán legfontosabb állomás jelenleg a 2007. október 30-i időpont, ameddig az IPPC által érintett, meglévő létesítményeknek is meg kell

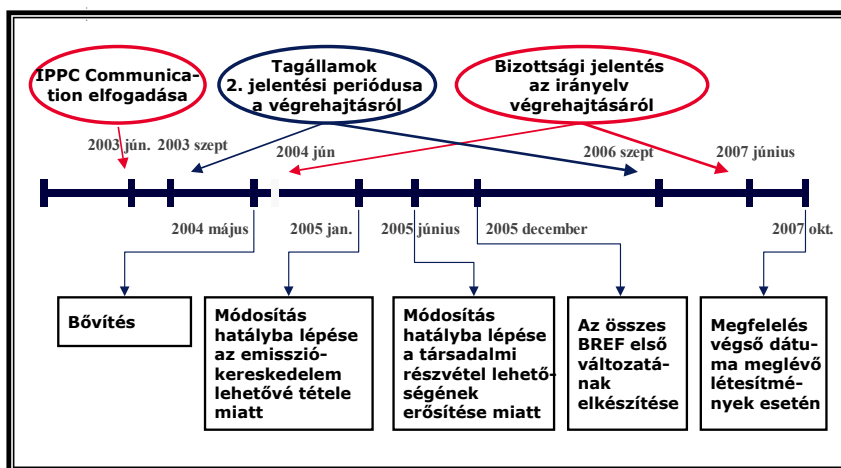

1. ábra: Az IPPC irányelv legfontosabb állomásai a kezdetektől

felelniük a BAT elvárásoknak. Gyakori félreértés, hogy ezen időpontig „csak” az IPPC engedélyt kell megszerezniük az érintett létesítményeknek, ezzel ellentétben, ez az az időpont, ameddig a BAT megfelelést el kell(ene) érni. Jelenleg elég sok kétség hangzik el az új tagországok, de még néhány régi (tehát „gazdagabb”) tagország részéről is, hogy a 2007-es időpontig minden létesítmény esetében elérhető-e a BAT-megfelelés, mert ez a határidő bizony meglehetősen közel van! Mindkét fél érvelésében van igazság: az Európai Bizottság szerint az irányelv hatályba lépése és a BAT megfelelés végső dátuma között 8 év telik el, de ha az irányelv elfogadása óta tekintjük a rendelkezésre álló időt, akkor 11 év jutott a felkészülésre illetve megfelelésre, amelynek elegendőnek kellett volna lennie. Az üzemeltetők érvelése szerint csak 2005 végére készül el az összes BREF, így a későn BREF-hez jutó iparágak számára valóban túlságosan közeli lehet a 2007-es határidő.

2.2 Változások az IPPC irányelvben és egyéb kapcsolódó események

Az IPPC irányelv 1999-es hatályba lépése óta több módosítása is történt illetve végrehajtásának előrehaladását több említésre méltó esemény is kíséri, mint például „kommuniké” kiadása, tagállamok jelentése, a Bizottság végrehajtási jelentése. Mindezeket szemléletes, áttekinthető módon a 2. ábra foglalja össze.

2. ábra: Az IPPC irányelv módosításai és néhány fontos kapcsolódó esemény

.....

Az IPPC-ben jelentkező változtatásokat az alábbi irányelvek tették szükségessé:

- „Az Európai Parlament és a Tanács 2003/87/EK irányelve (2003. október 13.) az üvegházhatású gázok kibocsátási egységei Közösségen belüli kereskedelmi rendszerének létrehozásáról és a 96/61/EK tanácsi irányelv módosításáról”. Ezt röviden ETS irányelvként is szokták emlegetni.

Ez az irányelv lehetővé teszi üvegházhatású gázok (egyelőre csak CO₂, később esetleg egyéb gázok) kereskedelmét EU szinten, 2005. január 1-től. Hatálya alá számos olyan ipari létesítmény tartozik, amelyeket egyben az IPPC irányelv is érint. Azt ETS irányelv

- főbb követelményei - az IPPC-re nézve - , hogy a kétféle irányelvből fakadó engedélyek feltételei illetve engedélyezési eljárásai egymással összhangba kerüljenek. További fontos kitétel, hogy az ETS érintett létesítmények (IPPC) engedélye nem tartalmaz kibocsátási határértéket az adott üvegház hatású gáz közvetlen kibocsátásaira, kivéve, ha ez jelentős helyi szennyezés elkerüléséhez szükséges. Valamint a tagállamok dönthetnek úgy is, hogy - az ETS hatálya alá tartozó - tüzelőberendezésekre vagy a telephelyen található egyéb, szén-dioxidot kibocsátó egységekre nem határoznak meg energiahatékonysággal kapcsolatos követelményeket az IPPC engedélyekben.
- „Az Európai Parlament és a Tanács 2003/35/EK irányelve (2003. május 26.) a környezettel kapcsolatos egyes tervek és programok kidolgozásánál a nyilvánosság részvételéről, valamint a nyilvánosság részvétele és az igazságszolgáltatáshoz való jog tekintetében a 85/337/EGK és a 96/61/EK tanácsi irányelv módosításáról”. Tehát ez az irányelv a KHV és IPPC irányelvet is érinti. Ezen irányelv háttérében az áll, hogy az EU aláírta az Árhusi Egyezményt (a környezeti ügyekben az információhoz való hozzáférésről, a nyilvánosságnak a döntéshozatalban történő részvételéről és az igazságszolgáltatáshoz való jog biztosításáról) és ahhoz, hogy ratifikálni tudja az egyezményt a közösségi jogot megfelelően össze kell hangolni az egyezménnyel. Ezért a KHV és IPPC irányelvek módosítása volt szükséges annak biztosítása érdekében, hogy azok tel-

jes mértékben összeegyeztethetők legyenek az Árhusi Egyezmény rendelkezéseivel. A lényegét röviden összefoglalva: olyan módosítások kerültek be az irányelvbe, amely alapján az engedélyezési eljárásban a nyilvánosság részvétele, és az igazságszolgáltatáshoz való jog még több lehetőséget kap. Definiálásra kerül a „nyilvánosság” és az „érintett nyilvánosság” fogalma. Külön (V.) melléklettel bővült az IPPC irányelv, melynek szabályait új IPPC létesítmények engedélyezése, jelentős változások engedélyezése és engedélyek felülvizsgálata esetén kell alkalmazni. Ezen melléklet részletesen leírja a nyilvánosság tájékoztatásának szabályait, a számára rendelkezésre bocsátandó információkat, véleménynyilvánítás jogát, mindezekre ésszerű időkeretek biztosítását. A tagállamoknak legkésőbb 2005. június 25-ig hatályba kell léptetniük azokat a törvényi és közigazgatási rendelkezéseket, amelyek szükségesek ahhoz, hogy ennek (a 2003/35/EK) irányelvnek megfeleljenek.

A Bizottság illetékeseitől származó információk alapján **2007 előtt már nem várható az IPPC irányelv további módosítása**, így a kritikusnak tekinthető **2007. októberi határidő** a BAT megfelelés elérésére vonatkozóan nem fog változni, **nem fog kitolódni!**

A jogszabályi változtatások mellett érdemes még megemlíteni néhány egyéb, kapcsolódó eseményt. A Bizottság részéről 2003-ban került kiadásra egy Kommuniké (COM 2003/354) az IPPC-vel kapcsolatosan, amely ugyan nem kiemelkedően informatív, de már bevezetőjében is hangsúlyozza, hogy ezt az irányelvet az EU az egyik kulcsfontosságú eszköznek tekinti a fenntartható termelési mintázatok eléréséhez vezető úton. Emiatt megfelelő végrehajtására különösen nagy hangsúlyt helyez, és a tagállamokat is ezirányú, további erőfeszítésekre biztatja. Emellett a Közösség 6. Környezeti Akcióprogramjában¹ is **prioritásként kezeli a környezeti jogszabályok hatékonyabb végrehajtását**, gyakorlati megvalósulásuk ellenőrzését. Ezzel a megközelítéssel egyet tudunk érteni, mert csak így kaphatunk megbízható visszajelzéseket a jogi eszközök működésének eredményességéről, amelyekre további stratégiák, intézkedések alapozhatóak. Jogszabályok „futószalagon” történő megalkotás - , amely minőségi problémákkal szokott járni - de a végrehajtásuk elhanyagolásával egyszerűen nem, vagy sokkal kevésbé lehet következtetéseket levonni, hogy az

---

¹ 6th Environmental Action Plan; elfogadva 2002-ben.

.....

adott eszköz tényleg hatékony volt-e a kitűzött cél eléréséhez, és milyen további, jövőbeni intézkedésekre lehet szükség.

Egy másik, periodikus kapcsolódó esemény a **tagállamok jelentése az IPPC végrehajtásának előrehaladásáról**, melyet három évente kell megküldeniük a Bizottság részére. Az első jelentési ciklus 2000, 2001, 2002 évekre vonatkozott, mely EU tagságunkat megelőzte, így Magyarországnak nem volt közvetlen feladata ekkor. A második jelentési ciklusban – mely 2003, 2004, 2005 évekre szól, - azonban már Magyarországnak is meg kell küldeni a kért adat-szolgáltatást. A jelentés elkészítése tulajdonképpen egy kérdőív kitöltésével történik minden tagállam részéről, hogy konzisztensek legyenek az eredmények. Az említett kérdőívet a 2003/241/EK Bizottsági Határozat tartalmazza, amit csak azért említünk, mert akár egyfajta hasznos ellenőrző listaként is használható arra vonatkozóan, hogy milyen elvárásokat támaszt a Bizottság például az IPPC engedélyekben előírt feltételekkel kapcsolatban. Az említett tagállami jelentésekből kiindulva a Bizottság szintén jelentést ad ki az irányelv végrehajtásának előrehaladásáról, amint ez a 2. ábrán is látható.

A fentiekben említett dokumentumok mind elérhetőek a Bizottság IPPC weboldalon:

<http://www.europa.eu.int/comm/environment/ippc>

2.3 A BREF-ek készütségi állapota és jellemzőik

Az IPPC engedélyezési rendszer egyik legfontosabb jellemzője, hogy a keretében kiadásra kerülő engedélyeknek az elérhető legjobb technikán (BAT-on) kell alapulniuk. Az EU szintjén a BAT meghatározásához leginkább praktikus és „autentikus” segítséget az úgynevezett BAT Referencia Dokumentumok (BREF-ek) nyújtják, amelyek elkészítését az Európai Bizottság egyik, Sevilleben működő szakmai intézete, az Európai IPPC Iroda koordinálja. Emiatt **a BREF-ek készütségi állapota és elérhetősége kulcskérdés a BAT koncepció gyakorlatba történő átültetéséhez**, hatékony megvalósításához. Készütségi állapotukkal ezért is foglalkozunk külön.

Összesen 32 BREF-et terveznek kiadni, melyből – 2005. áprilisi állapot szerint – 21 van elkészült állapotban, és a tervek szerint 2005 végéig valamennyi hiányzó BREF-et be fogják fejezni; bár ebben valószínűleg lesz némi csúszás. Mivel az elérhető legjobb technika az idő előrehaladtával módosul, fejlődik („a BAT mozgó célpont”) ezért 2005 végétől illetve 2006-tól már egyes kész BREF-ek

felülvizsgálatát, aktualizálását tervezik, melyek valószínűleg a legkorábban elkészült iparágak köréből fognak kikerülni (pl. cementgyártás, papírgyártás).

A BREF-ek mennyiségi megléte mellett legalább ilyen fontos minőségük, gyakorlati használhatóságuk kérdése is! Véleményünk szerint egyes BREF-ek kissé „fukarul bánnak” a számszerű adatok megadásával, ami alatt azt értjük, hogy kissé kevés a számszerű információ pl. a BAT-tal elérhető kibocsátásokról, anyag- és energiafelhasználási szintekről, hatékonyságról. Ezen számszerű, „benchmark” jellegű adatok azok, amelyek igazán hasznosak lehetnek egy létesítmény BAT-szinthez való viszonyának megítélésében, és nem utolsó sorban számonkérhetőségük is könnyebb. Reméljük tehát, hogy a BREF-ek átdolgozásánál ezen szempontok is - azaz a több kvantitatív adat, mérőszámok - jobban előtérbe fognak kerülni. Itt részünkről ötletként merült fel az is, hogy BAT szintekhez kapcsolódó, azokat jellemző kvantitatív adatokat pl. az ISO 14031 szabvány² mutatószám készletéből is részben át lehetne venni. Az említett nemzetközi és magyar szabvány környezeti mutatószámok nagy választékát kínálja fel (nem csak fizikai mutatószámokat!), és így erősödne az IPPC és az ISO környezetvédelmi szabványai közötti kölcsönhatás is, ami szintén kívánatos.

A BREF-ek kidolgozása sokszereplős egyeztetési folyamat, amely úgynevezett Technikai Munkacsoportokban zajlik. A munkacsoportokat főként az érintett iparág, a tagállamok, a Bizottság, egyes esetekben civil szervezetek képviselői alkotják. A BREF-ek minősége, az ambiciózus BAT szintek meghatározása erősen függ az egyes szereplők aktivitásától, **érdekérvényesítő képességétől, céljaitól**. Érdemes ezért ezt a folyamatot nyomon követni, hogy ne érvényesülhessen túlzottan például az alacsony BAT szinteket meghatározni kívánó résztvevők véleménye, vagy például a csővégi technológiákat (utólagos környezetvédelmi megoldásokat) gyártók képviselőinek nézetei, mely mögött - nem is annyira burkolt - piacszerzési szándék húzódhat meg.

BREF-ek elérhetőek és szabadon letölthetőek az alábbi honlapról:

<http://eippcb.jrc.es>

Ugyanakkor a BREF-ekkel kapcsolatosan azt is meg kell jegyeznünk, hogy a hazai, napi engedélyezési gyakorlatban sajnos kevésbé használhatóak

---

² Egészen pontosan: MSZ EN ISO 14031 Környezetközpontú irányítás. Környezeti teljesítményértékelés. Útmutató

illetve használatosak, mert meglehetősen terjedelmesek és angol nyelvűek (ráadásul, természetesen nem a „turista angolt” használják, hanem erősen technikai nyelvezetet). Ezzel a problémával a legtöbb tagállam küzd, ezért is alkotják meg legtöbbször – a BREF-eken alapuló – nemzeti BAT útmutatóikat, melyekkel Magyarország vonatkozóan a 3.2 fejezetben részletesen is foglalkozunk.

2.4 A végrehajtás segítése és közös problémák EU szinten

Már a 2.2 fejezetben is említettük, hogy az IPPC irányelv végrehajtását az Európai Unió kiemelt figyelemmel kíséri, és ez várhatóan a jövőben sem változik. (Itt azért azt is meg kell említenünk, hogy a tagállamok közti erősen „eltérő minőségű” végrehajtás versenysemlegességi problémákat is felvet, ami valószínűleg legalább akkora hajtóerő az EU részéről, mint a megfelelő végrehajtásból származó környezeti előnyök.) A végrehajtást kísérő kiemelt figyelmet több eszköz alkalmazása is alátámasztja:

- Tagállamok végrehajtási jelentései (2003, 2006, ...)
- Végrehajtási tanulmányok
- IMPEL hálózat (*Implementation and Enforcement of Environmental Law; az EU tagállamai környezetvédelmi hatóságainak informális hálózata*). Honlapjuk címe:
<http://europa.eu.int/comm/environment/impel/>
- Nemzetközi projektek, mint például a legutóbbi nagyszabású, 10 közép- és kelet-európai országra kiterjedő projekt 2004-2005-ben, melyben Magyarország is részt vett: „Kapacitásfejlesztés és környezeti jogszabályok végrehajtásának segítése a helyi és regionális hatósági szinteken”. A projekt honlapja megtalálható a következő címen:
<http://www.cowiprojects.com/phare-ippc-eia-training/index.html>
- A jövőben várható projektek, melyek már abszolút a tagállami, sőt létesítmény szintű végrehajtást vizsgálják, mint például a nemrégiben tenderkiírásban is megjelent „Az integrált szennyezés-megelőzési és -csökkentési (IPPC) irányelv végrehajtásának értékelése a tagállamokban” című projekt. Az értékelés során ellenőrzik a már kiadott, vagy várhatóan kiadásra kerülő IPPC engedélyek egy részét, valamint értékelik az engedélyek feltételeit és azok tényleges hatását néhány létesítmény esetében, várhatóan minden EU tagállamból!

- Kérik a tagállamokat, hogy rendszeresen jelentsék a kiadott engedélyek számát a Bizottság felé, és ennek alapján az engedélyezési eljárások előrehaladásáról szóló adatokat elérhetővé teszik a nyilvánosság számára is.

A 2005. szeptemberében Drezdában megtartott, nemzetközi IPPC konferencián a Környezetvédelmi Főigazgatóság egyik vezető tisztségviselője véleménye szerint az IPPC irányelv sikeres és hasznos eszköz az ipari létesítmények szabályozásában, de számos tagállam az irányelv teljes megvalósításától még igen távol áll. A megfelelés 2007-es határidejéig jelentős és gyors erőfeszítésekre van még szükség. A Bizottság különösen aggódik azon tagállamok esetében, ahol jelenleg a meglévő létesítmények esetében még csak ~10%³ körüli a kiadott engedélyek száma. Ez két évvel a határidő letelte előtt azért nagyon problémás, mert a megfelelés elérésére elegendő időt is kellene biztosítani a létesítmények üzemeltetői számára, hiszen nem csak az engedélyek kiadása a cél. Ezen aggályok miatt várható, hogy a fentiekben felsorolt - végrehajtást ösztönző - intézkedésekre sor fog kerülni; sőt szintén a főigazgatóság képviselőjének véleménye szerint, ahol a Bizottság az irányelv nem megfelelő alkalmazását tapasztalja, ott minden szükséges intézkedést meg fog tenni, bele értve a - tagállamokkal szembeni - jogi lépéseket, ahol ez szükséges.

Az alábbiakban felsorolásra kerül néhány olyan probléma vagy bizonytalanság, amelyek többé-kevésbé minden tagállamban jellemző:

- A 2007-es határidő közeledtével engedélyezési „dömpingre” lehet számítani, de ekkor is meg kellene oldani, hogy az engedélyek minősége ne romoljon
- Egyes tagállamok környezetvédelmi hatóságai kevésbé veszik figyelembe a BREF-eket az IPPC engedélyek feltételeinek megfogalmazáskor (BAT-on alapuló engedélyek)
- Tréning és képzés az illetékes hatóságoknál: hogyan lehet elérni, hogy a felügyelőségek munkatársai technológiai, technikai ismeretek birtokába is kerüljenek (a BAT megfelelés vizsgálatához, a szakmai konzultációk kivitelezéséhez)
- Az ipari létesítmények üzemeltetőinek informálása, képzése, hogy kialakuljon az „IPPC kultúra”, a feladatok, célok azonos értelmezése

---

³ Magyarországon ez az arány sokkal jobb; részletesen lásd a 4. fejezetben.

- Mikor kell „jelentősnek” tekinteni egy létesítményen végrehajtott változtatást
- Az engedélyek felülvizsgálatának esetei, szabályai jelenleg lazák, nem elég egyértelműek
- Komplikáltabb esetekben a „létesítmények lehatárolása”
- Hogyan fogalmazzanak meg feltételeket a balesetekre és ezek megelőzésére vonatkozóan
- Hogyan fogalmazzanak meg feltételeket hulladékminimalizálásra és energiahatékonyságra vonatkozóan
- Nem vagy nagyon ritkán kerülnek előírásra szigorúbb határértékek a környezetminőségi normák (immissziós határértékek) teljesítése érdekében
- Nagyon ritkán kerül sor a határokon átnyúló szennyezésekhez kapcsolódó együttműködésre a tagállamok között („transboundary cooperation”)

3. Az egységes környezethasználati engedélyezés helyzete

3.1 Jogszabályi változások

Az egységes környezethasználati engedélyezéssel kapcsolatosan több változás is történt az utóbbi egy-két évben, sőt az egész környezetvédelmi engedélyezési rendszer módosításáról is komoly szakmai viták folynak jelenleg, de ez utóbbiról részleteiben jelen tanulmány keretein belül nem tudunk beszámolni. A 193/2001. (X.19) Kormányrendelet az egységes környezethasználati engedélyezés részletes szabályairól több alkalommal is módosításra került.

Az **egyik ilyen változás 2004 márciusában történt**, amikor is az egyes környezetvédelmi jogszabályok módosításáról szóló 47/2004. (III. 18.) kormányrendelet módosította a 193/2001. kormányrendeletet (és emellett még több fontos jogszabályt, mint például a 21/2001-es levegős kormányrendeletet, 12/1983-as zajos MT rendeletet, a 20/2001-es KHV-s kormányrendeletet). A módosítások lényege az alábbi volt:

- pontosításra került a „létesítmény” definíciója, amely az IPPC alapegységét képezi; *de a gyakorlatban a komplikáltabb esetekben még mindig nem egyszerű a létesítmény lehatárolása*
- további három szakhatóság vonható be az eljárásba érintettségük esetén; *időközben viszont összevonások során megalakult az egységes zöldhatóság, így a 4. melléklet további módosításra szorul, amely tükrözné az aktuális hatósági struktúrát*
- módosítások (pontosítások) történtek az érintett létesítmények körében, az 1. mellékletben, a vegyipar egyes ágazatait érintően, illetve ugyanezen melléklet 5 pontjában explicite is kizárásra került a települési folyékony hulladékok szennyvíztisztítási eljárással történő kezelése
- az intézkedési terv IPPC engedélyben történő előírásának kötelezettsége hangsúlyosabban fogalmazódik meg
- kiegészítés jelent meg a 14 §-ban, mely szerint, ha az országhatárokon áterjedő környezeti hatások vizsgálata a KHV eljárásban megfelelően lefolytatásra került, akkor azt az IPPC engedélyezési eljárásban nem kell megismételni

A 193/2001-es kormányrendelet **következő módosítása 2004. októberében** történt, amikor is az emisszió-kereskedelem bevezetése miatt az egyes létesítmények üvegházhatású gázkibocsátásának engedélyezéséről, nyomon követéséről és jelentéséről szóló 272/2004. (IX.29.) kormányrendelet az alábbi változást eszközölte:

- A 193/2001-es 6. melléklete 1) pontja az alábbi, e) ponttal egészül ki: „a hatóság az engedélyben nem állapít meg kibocsátási határértéket a 272/2004-es kormányrendelet 1. mellékletében szereplő tevékenységek üvegházhatású gáz kibocsátásaira, amennyiben biztosított, hogy jelentős helyi szennyezés nem következik be.” E módosításnak azonban egyelőre csak elméleti jelentősége van, mert az említett 272-es kormányrendelet 1. mellékletében egyelőre csak a szén-dioxid szerepel, amelyre vonatkozóan sem kibocsátási, sem immisziós határérték - hatályos jogszabályainkban - nem létezik.

A jogszabályi változások között feltétlenül meg kell említeni a 2004. évi LXXVI törvényt a környezet védelmének általános szabályairól szóló **1995. évi**

.....

LIII. törvény, valamint a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény **módosításáról**:

- A környezetvédelmi (1995. évi LIII.) törvény 66. §-a (1) bekezdésének b) pontja helyébe a következő rendelkezés lép: „A környezet-használat... a környezeti hatásvizsgálat-köteles és egyben az egységes környezethasználati engedélyezés hatálya alá tartozó tevékenység esetén az a) pont szerinti eljárást követően, illetve kérelemre - az e törvényben, valamint a külön jogszabályban meghatározott feltételek fennállása esetén - az a) pont szerinti eljárással **egyidejűleg lefolytatott eljárásban** a felügyelőség által kiadott egységes környezethasználati engedély... jogerőre emelkedését követően kezdhető meg illetve folytatható.” Ez azt jelenti, hogy - a környezetvédelmi törvény szintjén - lehetővé vált, hogy az IPPC engedélyezés a KHV-val egyidejűleg is történhessen. Azonban ilyen esetre vonatkozóan részletes eljárási szabályok sajnos még nincsenek meg a kormányrendelet szintjén, ezért ennek megalkotása feltétlenül hasznos lenne. Ugyanakkor e téma már átvezetne az engedélyezési rendszer alapjainak reform törekvéseibe, amelynek tárgyalására jelen kiadvány kereteit meghaladná.

A zajló környezetvédelmi jogi szabályozás deregulációs lehetőségeinek vizsgálta eredményeként és a társadalmi részvételről szóló direktíva miatt a 193/2001. kormányrendelet a jövőben változni fog, de szükséges hozzá a környezetvédelmi törvény módosítása is, amely viszont a parlament hatásköre, így nem lehet pontosan megmondani, hogy ezek a változások mikor fognak megtörténni.

3.2 Nemzeti BAT útmutatók készütségi állapota

Az IPPC engedélyezési rendszer egyik legfontosabb pillére az Elérhető Legjobb Technika (BAT) koncepciójának alkalmazása. A BAT meghatározásában elviekben több dolog is segítséget nyújt, mint például a 193/2001. kormányrendelet 2. mellékletének szempontjai, de a leginkább hasznos, és „autentikus” segítséget a magyar nyelvű, BAT útmutatók adják. Amint a korábbi fejezetben már említettük az Európai IPPC Iroda is megjelentet BAT Referencia Dokumentumokat, de azok meglehetősen terjedelmesek és ami ennél problémásabb, hogy angol nyelvűek. A terjedelmes angol nyelvű dokumentumok a

napi hatósági gyakorlatban csak nagyon kevésbé használhatóak, ezért a BAT-on alapuló engedélyek megalkotásához kulcsfontosságú, hogy mely iparágak BAT útmutatói érhetőek el magyar nyelven is.

A nemzeti BAT útmutatók kidolgozásának koordinálását az Országos Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Főigazgatóság (OKTVF), IPPC és Környezetállapot-értékelési Osztálya végzi, és jelen tanulmány megírásának pillanatában a **BAT útmutatók készültségi állapota az alábbi (2005. augusztusi állapot szerint)⁴:**

Hazai BAT útmutatók (elérhetőek)

▪ cement- és mészgőgyártás	▪ gyógyszer-alapanyagok gyártása
▪ nagy létszámú sertéstelepek	▪ tejfeldolgozás
▪ műanyagok gyártása	▪ cukorgyártás
▪ egyszerű szénhidrogének gyártása	

Magyar nyelvű BREF tömörítvények (elérhetőek)

▪ vegyipari szennyvíztisztítás és hulladékgáz kezelés	▪ nagy mennyiségben előállított szerves vegyületek
▪ ipari hűtőrendszerek	▪ papírgyártás
▪ klór-alkáli gyártási technológiák	▪ színesfém gyártás
▪ kőolaj- és gázfinomítók	▪ üvegyártás
▪ vasfémek feldolgozása	▪ vas-és acélgőgyártás
▪ bőrgőgyártás	

Teljes terjedelemben magyar nyelvre lefordított BREF-ek (elérhetőek)

- A monitoring általános alapelvei

Elkészült, publikálás alatt álló BAT útmutatók

- fémek és műanyagok felületkezelése

Jelenleg kidolgozás alatt álló útmutatók (elérhetőségük időpontja egyelőre bizonytalan)

▪ vágóhidak és állati melléktermékek	▪ nagy tüzelőberendezések
▪ nagy létszámú baromfitartás	▪ kocszgyártás

---

⁴ Az adatok forrása: OKTVF, IPPC és Környezetállapot-értékelési Osztálya. Az adatokat ez úton is köszönjük.

2005-ben megkezdődik az alábbi iparágak útmutatóinak kidolgozása

▪ tűzihorganyzás	▪ papíripar
▪ üvegyártás	▪ vas- és acélfeldolgozás
▪ textilipar	▪ kerámiák
▪ öntödék	

A fenti táblázatokból látható, hogy jónéhány ágazat útmutatója nincs még ugyan készen, de azt is meg kell állapítani, hogy az elkészült útmutatók száma viszonylag magas, főként ha a frissen csatlakozott országok hasonló adataival vetjük össze. Az „**elérhetőként**” **megjelölt útmutatók szabadon letölthetőek** a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium IPPC honlapjáról (www.ippc.hu), azonban e honlapot fontossága miatt kissé részletesebben is bemutatjuk a 7. fejezetben.

3.3 Szervezeti háttér

Érdekes kérdés lehet, hogy az egyes felügyelőségek milyen szervezeti háttérrel oldják meg az egységes környezethasználati engedélyeztetést, illetve ezzel összefüggésben az egyéb engedélyezési feladatokat. Egy, már említett - IPPC-re és KHV-ra fókuszáló - EU-s projekt dokumentumaiból kiderül, hogy alapvetően kétféle szervezeti megoldási forma van, amelyet a felügyelőségek általában alkalmaznak. Ettől persze lehetnek eltérések vagy köztes megoldások is, de a szemléltetés céljából érdemes a kétféle szervezeti megoldást röviden bemutatni.

Az első szervezeti mintában létezik a felügyelőségen egy külön osztály, amelyet például Engedélyezési Osztálynak, Környezetállapot-értékelési Osztálynak neveznek. Ezekhez az osztályokhoz kerülnek a komplexebb engedélyezési ügyek, mint pl. az IPPC, hatásvizsgálat (KHV), felülvizsgálat, stb. Az ilyen osztályokon kb. 8-10-12 fő dolgozik, olyan összetételben, hogy minden szakterületről (levegő, hulladék víz,...) legyen legalább egy-egy szakértő, így a „**témafelelős osztály**” az elvégzendő munka teljes spektrumát átlátja, de természetesen a többi osztályokról mindig vannak be így is kollégákat, akik az adott környezeti elem vagy terület szakértői. E megoldás keretében a lényeg tehát az, hogy az IPPC engedélyezés témafelelőse mindig ugyanazon osztályról kerül ki, az említett ~ 8-12 fő közül.

A második szervezeti megoldás szerint nincs ilyen különálló, „komplex” engedélyezési osztály, ahol az IPPC engedélykérelmek „landolnak”, hanem az IPPC engedélyezések témafelelőse általában az a szakterületi osztály lesz, amely

leginkább érintett az adott létesítmény működése által (például egy állattartó telep érthetően a vízvédelmi, vagy felszín alatti vízvédelmi osztályhoz kerül). Ily módon elvileg bármely osztály lehet az adott IPPC engedélyezés témafelelőse, és ezen belül szinte bármely – nyilván megfelelő gyakorlati idővel rendelkező – munkatárs lehet a témafelelős. E megoldás keretében a lényeg tehát az, hogy az IPPC engedélyezés témafelelőse más és más osztály lehet, ezeken belül pedig – összesen – akár 24-32 munkatárs közül kerülhet ki a témafelelős.

Éles kategóriahatárok nélkül és az átfedő megoldások miatt nem igazán tudjuk meghatározni, hogy melyik szervezeti megoldás is tekinthető jobbnak, az IPPC engedélyezés szempontjából (ha valamelyik egyáltalán jobbnak kiáltható ki). Ugyanakkor valószínűleg célravezető lenne, ha az egyes felügyelőségek szervezeti felépítése – figyelembe véve persze a helyi sajátosságokat is – jobban hasonlítana egymásra. Az elsőként megadott szervezeti megoldás annyiban praktikusabbnak tűnik, az IPPC (és BAT) által megkövetelt **jelentős tréning szükségletek** könnyebben elégíthetők ki 8-10 fő esetében felügyelőségenként, mint 20-30 fő esetében.

Az említett EU-s projekt úgy próbálta felderíteni az egyes felügyelőségek IPPC általi leterheltségét, hogy az illetékességi területen található létesítmények számát el akarták osztani az IPPC engedélyezésben résztvevő felügyelőségi munkatársak számával. Előbbi szám könnyedén meghatározható (meg is található a 4. fejezet táblázatában), azonban a fent ismertetett szervezeti különbségek miatt az IPPC-vel foglalkozó munkatársak száma eltérő dimenziót jelenet az egyes felügyelőségek esetében, így a számított tört is összehasonlításra alkalmatlan értéket szolgáltatott.

A szervezeti kérdések témakörén belül érdemes szólnunk arról, hogy öröndetes módon a BREF-ek kidolgozását végző technikai munkacsoportok (TWG⁵) közül már többnek a tagjai között is **megtalálhatóak magyar szakértők**. Ez pozitív fejlemény, mert így a hazai ipar is hatással lehet a BREF-ek megalkotására, időben (korai időpontban) szerezhető autentikus információ a BAT alakulásáról, és tapasztalatokat nyerhetünk ezekről a folyamatokról. A magyar szakértők részvételét a munkacsoportokban – amennyiben erre van igény az ipar részéről – főként az OKTVF IPPC és Környezetállapot-értékelési Osztálya szervezi. Néhány iparág, amelyben volt vagy jelenleg is van magyar szakértő: vágóhidak, öntödék, nagy mennyiségű szerves vegyi anyagok gyártása, élelmiszer és tej előállítás.

---

⁵ TWG – Technical Working Group. Minden BREF elkészítésére egy-egy TWG áll össze, kb. 20-30 fős létszámmal, főként iparági szakértőkből, tagállamok képviselőiből, Bizottságtól, stb.

4. Az IPPC engedélyezés előrehaladása Magyarországon a számok tükrében

A Magyarországon kiadott IPPC engedélyek száma egy 2005. áprilisában megtartott előadás adatai alapján: kb. 240. Az azóta kiadott engedélyek száma jelentősen növekedett, informális és nem hivatalos közlés alapján 2005. szeptemberében kb. 400 IPPC engedély került kiadásra. Az összes IPPC hatálya alá tartozó hazai létesítmények száma kb. 1095 db. (Csak az összevethetőség érdekében: Luxemburgban 30, Olaszországban 8842 létesítmény található.) Az utóbbi néhány évben kiadott IPPC engedélyek száma országos szinten az alábbiak szerint alakult:

- **2002:** 4 db
- **2003:** 42 db
- **2004:** 170 db

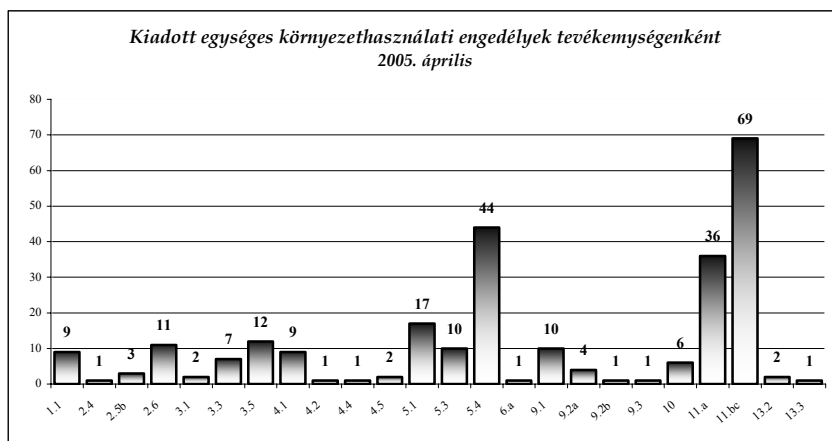
Fontos lehet az egyes régiókban, pontosabban az egyes felügyelőségek illetékességi területén található IPPC létesítmények száma, mert ez egyfajta leterheltségét mutatja meg az adott felügyelésnek az IPPC-ből fakadó engedélyezési feladatok miatt:

<i>Felügyelés neve</i>	<i>Létesítmények száma (db)</i>
▪ Felső-Tisza-vidéki KTVF (Nyíregyháza)	48
▪ Körös-vidéki KTVF (Gyula)	56
▪ Dél-dunántúli KTVF (Pécs)	103
▪ Észak-dunántúli KTVF (Győr)	156
▪ Közép-Tisza-vidéki KTVF (Szolnok)	56
▪ Észak-magyarországi KTVF (Miskolc)	78
▪ Nyugat-dunántúli KTVF (Szombathely)	61
▪ Közép-dunántúli KTVF (Székesfehérvár)	127
▪ Alsó-Tisza-vidéki KTVF (Szeged)	146
▪ Tiszántúli KTVF (Debrecen)	102
▪ Közép-Duna-völgyi KTVF (Budapest)	97
▪ Alsó-Duna-völgyi KTVF (Baja)	65

A fenti táblázatból látható, hogy egyes Felügyelőségekre kétszer vagy közel háromszor akkora teher esik- az IPPC létesítmények engedélyezéséből fakadóan, és a **létesítmények száma** alapján - , mint a kevesebb létesítménnyel „rendelkező” Felügyelőségek területén. Így tehát a leginkább leterhelt Felügyelőségek e szempontból: a győri, székesfehérvári, szegedi.

Fontos megemlíteni, mert a fenti - pusztán a létesítmények darabszámát figyelembe vevő - képet tovább árnyalhatja, ha azt is megvizsgáljuk, hogy egy-egy Felügyelőség illetékességi területén hányféle típusú IPPC létesítmény található, mert nyilván ez is befolyásolja az engedélyezési feladat nehézségét. Az ipari tevékenységek alapján sokszínűbb régiókban akár **18-22 féle IPPC tevékenység** is előfordul (pl. Miskolc), míg ugyanezen szempontból kevésbé sokszínű területeken csak 6-8 féle IPPC létesítmény típust kell engedélyezni (pl. Baja vagy Szeged, ahol abszolút domináns az állattartó létesítmény).

A 3. ábra országos szinten mutatja, hogy mennyi IPPC engedély került kiadásra az egyes létesítmény kategóriák szerint. Nem meglepő, hogy a legtöbb engedélyt a 11 bc sertéstartó telepek számára adták ki (11.b: 2000 férőhely feletti sertéstartás; 11.c: 750 férőhely feletti kocaszám). Második helyen állnak a hulladéklerakók (5.4: hulladéklerakók 10 t/nap kapacitáson felül vagy 25 et befogadókapacitástól). A harmadik legtöbb kiadott engedéllyel rendelkező létesítmény kategória szintén állattartás, de baromfik esetében (11.a: 40 ezer férőhely baromfi számára). Innentől kezdve már kiegyenlítettebb a kép, következnek a veszélyes hulladékok ártalmatlanítását végző telephelyek, kerámia termékek.

3. ábra: *Kiadott EKH engedélyek száma kategóriánként (2005. ápr.)*

.....

5. Felmerülő problémák és javaslatok a végrehajtás segítésére

A korábban már említett, tíz kelet-közép-európai országra kiterjedő nemzetközi IPPC projekt⁶, melyben Magyarország is részt vett meglehetősen alapossággal tárta fel a hazai végrehajtással kapcsolatos problémákat, nehézségeket, de ugyanakkor a végrehajtást segítő pozitív tényezőket is bemutatja. A továbbiakban ezen projekt kapacitás-felmérési jelentéséből emelünk ki pontokat:

- Nincs kellő tapasztalat, „hagyomány” a hatóság és a létesítmények üzemeltetői közti **szakmai konzultációról**, főként a BAT meghatározását illetően. A BAT vizsgálata által időnként mélyebb technikai részletek kerülhetnek felszínre és természetesen, hogy a felügyelőségek munkatársai nem lehetnek - saját területük mellett - egyben szakértők több iparágban is, ezért idegenkedés tapasztalható a felügyelőség oldaláról a szakmai konzultációt illetően.
- Az IPPC engedélyezésben (kötelezően vagy érintettség esetén) résztvevő szakhatóságok köre jogszabályban részletesen meghatározott, de a gyakorlatban nem ritkán előfordul, hogy a környezetvédelmi felügyelőség által megkeresett **szakhatóságok inaktívak**; nem vagy csak kevés előírást tesznek. Ennek valószínűleg részben az is oka lehet, hogy a partner hatóságok nem kaptak semmilyen képzést az IPPC-hez kapcsolódóan, így kevésbé értik a lényegét, kevésbé ismerik saját szerepüket. Főként a következő társhatóságok érdemi részvételének javítása lenne fontos: ÁNTSZ, Növény- és Talajvédelmi Szolgálat, Katasztrófavédelmi Igazgatóságok, Műszaki Biztonsági Felügyelőségek; korábbról a vízügyet is meg lehetne említeni, de az egységes zöld hatóság kialakításával ez beolvadt a környezetvédelmi felügyelőségekbe 2005. elejétől.

---

⁶ „Kapacitásfejlesztés és környezeti jogszabályok végrehajtásának segítése a helyi és regionális hatósági szinteken”; projekt tevékenységei 2004-2005-ben. <http://www.cowiprojects.com/phare-ippc-eia-training/index.html>

- Már számos (magyar nyelvű) nemzeti **BAT útmutató elérhető**, de a célcsoport egy nem jelentéktelen része még mindig nem tud ezek létezéséről és arról, hogy hol érhetőek el. Szerencsére ez a tendencia egyre inkább javulóban van.
- Az útmutatók még kissé „idegen testnek” számítanak a hazai gyakorlatban, ami talán azért nem is csoda, mert - közvetlenül - kötelező jogi hatályuk nincs, és használatuknak sincs tradíciója; így viszont az engedélyekben **nem elég hangsúlyosan** jelennek meg a BAT-előírások, az engedélyekben inkább dominálnak a csak szakterületi jogszabályból származó feltételek. Bár az újabban kiadásra kerülő engedélyekben itt is tapasztalható már pozitív tendencia. *(A meglévő szakterületi jogszabályokat az IPPC természetesen nem hatálytalanítja vagy „nem írja felül”, azokat továbbra is alkalmazni kell, de a 2.4 fejezetben leírtak szerint az Európai Bizottság a közeljövőben különös hangsúlyt fog arra helyezni, hogy a tagállamok hatóságai mennyire veszik figyelembe a BREF-eket, és ezt szűrőpróba szerűen, de létesítmény szintjén vizsgálni is fogják.)*
- Az egyes felügyelőségek időnként eltérő módon értelmezik a „**nyilvánosság**” fogalmát, nem egységes a gyakorlat. (Az egyes felügyelőségek gyakorlata közti eltérések más területen is megfigyelhetők.)
- Az **önkormányzatok** - főként a kisebb települések esetében - általában kevésbé vannak tisztában az IPPC engedélyezésben betöltött szerepükkel, lehetőségeikkel, feladataikkal.
- Az IPPC engedélyezés és dokumentációja meglehetősen komplex, gyakran kerül sor hiánypótlásokra. A jogszabályban előírt 90+30 napos **elbírálási határidő** a gyakorlatban nem tartható, sokszor ennél jóval hosszabbra nyúlik az engedélyezés.
- A korábbi szabályozási rendszer felfogása (és részben a jelenlegi is) nagyon erősen **környezeti elem specifikus**, így a felügyelőségek munkatársai első sorban saját területükön (pl. hulladék, víz, levegő, stb.) rendelkeznek számottevő ismerettel, míg a többi területre való „rálátás” általában csekély. Az IPPC lényegének („a környezet egésze számára jó”) hatékonyabb érvényesítéséhez ezen javítani kellene, amit különböző tréningekkel el is lehetne érni, azonban itt futunk bele a kapacitáshiány problémájába, amit a következő pontban külön is kiemelünk.

.....

- A környezetvédelmi felügyelőségek **leterheltsége, emberi kapacitások hiánya** általános szinte minden felügyelőszégen. A felügyelőszégekhez befutó éves ügyiratszám 1999 és 2003 között megduplázódott (összesen ~ négyszázhusz-ezer körül jár), míg a dolgozói létszám ugyanezen idő alatt csak 20-22%-kal nőtt. Ilyen adatok mellett már a napi ügyintézés is olyan leterheltséggel jár, hogy nagyon nehezen megoldható a felügyelőszégekben folyó folyamatos és kiterjedt képzése, mint ahogy ezt – nem csak az IPPC miatt – a modern környezetvédelmi igazgatás, környezetpolitika megkövetelné.
- Az EU csatlakozásnak köszönhetően is az utóbbi 4-5 évben nagy számban jelentek meg új jogszabályok, illetve gyakran változtak, ami meglehetősen **turbulens jogszabályi környezetet** eredményezett. Gyakran egy-egy szakterületi jogszabály végrehajtása sem könnyű, a jogszabályok egymással való kompatibilitása is időnként problémás. Ilyen feltételek mellett egy horizontális szabályozás (mint amilyen az IPPC is) gyakorlati végrehajtása -, amely „ráül” a meglévő jogszabályokra - nem könnyű; számos „finomhangolásra” lenne szükség a jogszabályok kompatibilitásának előmozdításához.
- Az IPPC **rendszer „leíró” jellegéből** adódóan óhatatlanul megjelennek keretében olyan témák, amelyek nem dönthetőek el minden esetre érvényes egyértelmű igennel vagy nemmel. Ilyen „képlékeny” témáknak tekinthetők tipikusan a következők: jelentős változtatás a létesítményben, létesítmény lehatárolása a komplikáltabb esetekben, bizalmas információk köre, országhatáron esetlegesen átnyúló hatások kérdése. A korábbi (‘utasítás és ellenőrzés’ vagy ‘előíró’) szabályozási rendszerben a legtöbb kérdés eldönthető volt általános érvényű igennel és nemmel; ezért most a „leíró” szabályozás egyes „képlékeny” témái előtt kissé bizonytalanul áll mind a hatóság, mind az üzemeltető.
- Az **angol nyelv** ismerete általában nem megfelelő a felügyelőszégekben, pontosabban azon a szinten nem megfelelő, hogy magabiztosan használhatóak legyenek a BREF-ek, amelyek természetesen nem a hétköznapi angolt használják, hanem ‘masszív’ technikai nyelvezetet. Ez sajnos erőteljesen lecsökkenti a BREF-ek használatát, amely különösen akkor problémás, ha

ek használatát, amely különösen akkor problémás, ha nem áll még rendelkezésre nemzeti BAT útmutató az adott iparágban.

- A vállalatok által használt és önkéntességen alapuló környezetpolitikai eszközök (mint például a környezetirányítási eszközök: **ISO, EMAS, stb.**) **ismertsége** viszonylag csekély a felügyelőségek körében. Ez érthető is, hiszen a nevéből következően ezek az eszközök „önkéntességen” alapulnak, míg a környezetvédelmi hatóság feladata a környezetvédelem jogszabályok mentén történő végrehajtása, kikényszerítése. Ugyanakkor a BAT-nak fontos részét képezi környezetirányítási rendszer (KIR) is, ezért bizonyos szinten történő ismeretük kívánatos lenne a hatóság részéről is.

A fentiekben felsorolt - kiemelésnek tekinthető - problémák és nehézségek mellett feltétlenül meg szeretnénk említeni olyan pozitív tényezőket is, amelyek a végrehajtást közvetlenül vagy közvetve segítik:

- A környezeti hatásvizsgálat (KHV) már évtizedes múltra tekint vissza Magyarországon, és az ebből nyert **tapasztalatok, eljárások egy része hasznosítható** az IPPC esetében is.
- Főként az újonnan csatlakozott országokhoz képest **számos nemzeti BAT útmutató** érhető már el. Ezek még nem fedik le természetesen az összes érintett iparágat, de pozitív, hogy folyamatos kidolgozás alatt állnak.
- Az OKTVF, IPPC és Környezetállapot-értékelési Osztálya **segítséget tud nyújtani** a BAT-tal kapcsolatosan a környezetvédelmi felügyelőségek számára konkrét engedélyezések során is.
- A Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium (KvVM) aktívan vett részt a már említett EU-s IPPC és KHV projektben, és az **IPPC tréningeket** kiterjesztette a projektben eredetileg részt nem vevő hat környezetvédelmi felügyelőségre is (igaz, az említett kapacitáskorlátok miatt egy felügyelőségről általában 4-8 fő vett részt ezeken a tréningeken.) Korábbi években szintén kerültek megszervezésre IPPC tréningek, és egyéb szakmai programok.
- A KvVM korábban is készített már **információs anyagot az IPPC-ről**; valamint az említett EU-s projekt keretében is készült olyan brosúra, amely célcsoportja főként a létesítmények üzemeltetői valamint engedélykérelmek kidolgozói, és az eddigi ha-

.....

tósági tapasztalatok alapján ad tájékoztatást az engedélykérelmekben gyakran elkövetett hibákról és javasolt megoldásokról. (Ez segítheti a minél jobb minőségű engedélykérelmi dokumentációk elkészültét, ami alapja a gyorsabb és hatékonyabb engedélyezési eljárásnak és a jó engedélynek.)

- Az Interneten elérhetővé vált a **hivatalos IPPC weboldal**: www.ippc.hu. Sok hasznos információ mellet innen letölthetőek az elkészült nemzeti BAT útmutatók is.
- A KvVM **engedély sablon** bevezetését tervezi a jövőben, melynek segítségével az egyes felügyelőségek által kiadott IPPC engedélyek formai és tartalmi megoldásaikban jobban hasonlítanak egymásra.
- Magyarország - önkéntes alapon - **megtette első EPER jelentését** az Európai Bizottság felé.
- Fejlesztés, tesztelés alatt áll az az **adatbázis**, amely az IPPC-hez kapcsolódó nemzetközi adatszolgáltatást is nagymértékben segíti.
- Magyarországról most már több **sevillai munkacsoportban** (TWG-ben) is vannak (vagy voltak) hazai szakértők.
- A KvVM részt vállalt a 2005. szeptember 20-22-én Drezdában megrendezett nagyszabású, nemzetközi IPPC **konferencia** szakmai előkészítésében és megszervezésében

6. Információhoz való hozzáférés: az EPER, mint fontos eszköz

Mivel a nyilvánosság részvétele és információhoz történő hozzáférése különösen hangsúlyos terület a Magyar természetvédők Szövetségének munkálkodása során, ezért az IPPC keretében elérhető vált egyik fontos eszközt, nevezetesen az EPER-t jelen, önálló fejezetben mutatjuk be. Szót ejtünk jövőjéről is, mert átalakulása középtávon - PRTR-é - már eldöntött tény.

6.1 Az EPER jogi alapjai és fontosabb követelményei

Az információhoz, pontosabban konkrét kibocsátási adatokhoz történő hozzáférés területén az IPPC keretében feltétlenül érdemes tárgyalni az ú.n. EPER-t, amely sajnos még ma is kevésbé ismert, pedig Internetes adatbázisán keresztül több ezer európai ipari létesítmény kibocsátási adataihoz (és egyéb információkhoz) lehet könnyedén hozzájutni.

Az EPER az angol „European Pollutant Emission Register” kifejezés kezdőbetűiből áll össze, amelynek magyar jelentése: Európai Szennyező-anyag Kibocsátási Nyilvántartás. Jogi háttérét a 96/61/EK (IPPC) irányelv 15. cikke adja, amely előírja, hogy a tagállamok vezessenek nyilvántartást, szolgáltatassanak adatokat a legfontosabb kibocsátásokról és azok forrásairól, ezen adatokat juttassák el a Bizottsághoz, amely három évenként nyilvánosságra hozza a szennyezésért felelős fő kibocsátások és források leltárát.

Az EPER-re vonatkozó részletes szabályokat a **2000/479/EK számú**, „a környezetszennyezés integrált megelőzéséről és csökkentéséről (IPPC) szóló 96/61/EK tanácsi irányelv 15. cikke alapján egy európai szennyezőanyag-kibocsátási nyilvántartás (EPER) kialakításáról” szóló **Bizottsági Határozat** tartalmazza. Ezen határozat értelmében a tagállamoknak 2003. júniusában kellett megküldeni az első jelentést a Bizottságnak, amelyben megadják a 2001-re vonatkozó kibocsátási adatokat, illetve a dolog újdonsága miatt ekkor még választhattak, hogy 2000-re vagy 2002-re vonatkozó kibocsátási adatokat adnak meg, amennyiben a 2001-re vonatkozó kibocsátási adatok nem állnak rendelkezésre. A tagállamoknak 2006 júniusában kell megküldeniük a második jelentést a Bizottságnak,

.....

amelyben a 2004-re vonatkozó kibocsátási adatokat kell megadniuk. A T = 2008. évtől a második jelentési ciklus eredményeinek függvényében javasolt, hogy a tagállamok évenként, a T év decemberében küldjék meg a jelentéseket a Bizottságnak, amelyben megadják a T-1 évre vonatkozó kibocsátási adatokat. Így tehát az EPER a tervek szerint fokozatosan egy éves szintű adatszolgáltatássá fejlődne.

A nyilvánosság biztosításnak eszköze az Internet. Az elektronikus, és különböző szempontok szerint kereshető adatbázisban az adatok **létesítmény szintű bontásban** érhetőek el.

Fontos hangsúlyozni, hogy az EPER-be nem kell az összes IPPC hatálya alá tartozó létesítménynek jelenteni, hanem csak azoknak, akik az említett - 2000/479/EK - Határozat A1 mellékletében felsorolt szennyező anyagot bocsátják ki, és azokat is ugyanezen mellékletben megadott **küszöbérték felett**. Lényeges az is, hogy a felsorolt szennyező anyagokat levegőbe vagy vizekbe bocsátják ki. A határozatban felsorolt szennyező anyagok (vagy anyagcsoportok) száma 50, ebből levegőbe 37-et vízi környezetbe 26 típus kibocsátását kell jelenteni. A számokból látható, hogy van némi átfedés, azaz egyes szennyezők kibocsátását vizekbe és levegőbe egyaránt jelenteni kell. (Erre konkrét példát említve a hexaklór-ciklohexán kibocsátását levegőbe 10 kg/év, vizekbe pedig 1 kg/év küszöbérték felett kell jelenteni.)

Az EPER sorsát - már középtávon is - alapvetően befolyásolja, hogy az EU 2003-ban aláírta a PRTR⁷-ről, azaz a Szennyező-anyag Kibocsátási és Átviteli jegyzékről szóló UN-ECE egyezményt, melynek következményeként létre kell hozni az Európai PRTR-t. Ez az EPER - több tekintetben is - kibővített változatának tekinthető: már 91 szennyező anyag (vagy csoport) kibocsátásait fogja tartalmazni, az EPER-nél több iparágra vonatkozóan, és már nem csak levegőbe vagy vizekbe történő kibocsátásokat tartalmazza, hanem például az érintett létesítmények hulladékgazdálkodására vonatkozó adatokat is, sőt bizonyos diffúz források adatai is belekerülnek. A PRTR Egyezményről szóló tárgyalások során az EPER - amelynek a létrehozásáról és felépítéséről akkor már döntés született - modellként szolgált. Annak érdekében, hogy az EU ratifikálja és végrehajtsa az Egyezményt, az EPER-t át kell alakítani PRTR-é, ezért még 2004-ben a Bizottság elfogadott egy rendelet tervezetet az Európai PRTR létrehozásáról. Az Európai Parlament ezt a tervezetet - 2005 nyarán - jóváhagyta, és a Tanács is várhatóan rövidesen ezt teszi. Az Európai PRTR a tervek szerint 2009-ben válik online elérhetővé, és ekkortól felváltja az EPER-t.

---

⁷ PRTR - Pollution Release and Transfer Register

6.2 Az EU elektronikus EPER adatbázisának elérhetősége, használata

Amint ezt korábban már említettük a nyilvánosság biztosításának eszköze az Internet. A Bizottság az **Európai Környezetvédelmi Ügynökség** (EEA⁸) **honlapján** és annak támogatásával teszi közzé a tagállamok által bejelentett adatokat.

Az EPER adatbázis címe:

<http://www.eper.cec.eu.int/eper/>

A következő alfejezetben említésre kerül, hogy magyar EPER weboldal is létezik, azonban abban csak a magyarországi létesítmények adatai találhatóak meg, míg a fent említett adatbázisban az EU-15-ök, Magyarország és Norvégia adatai egyaránt megtalálhatóak, kereső funkciója kevésbé komplikált, ezért inkább az uniós szintű EPER adatbázist mutatjuk be részletesebben. Az uniós szintű adatbázis megismerése mellett szól még az a nyomós érv is, ami egyben az EPER egyik fő előnye, és „motivációs hajtóereje”, hogy néhány gombnyomással **összehasonlítható adatokat nyerhetünk**: a saját településünk környékén működő létesítmények kibocsátásairól más városokban vagy más országokban működő azonos létesítmények kibocsátásaival. (Például egy lakóhelyünk közelében működő cementgyár kibocsátásait néhány kattintással össze tudjuk vetni például egy barcelonai vagy brémai cementgyár kibocsátásaival; nem figyelmen kívül hagyva természetesen a kapacitásbeli különbségeket és egyéb tényezőket.)

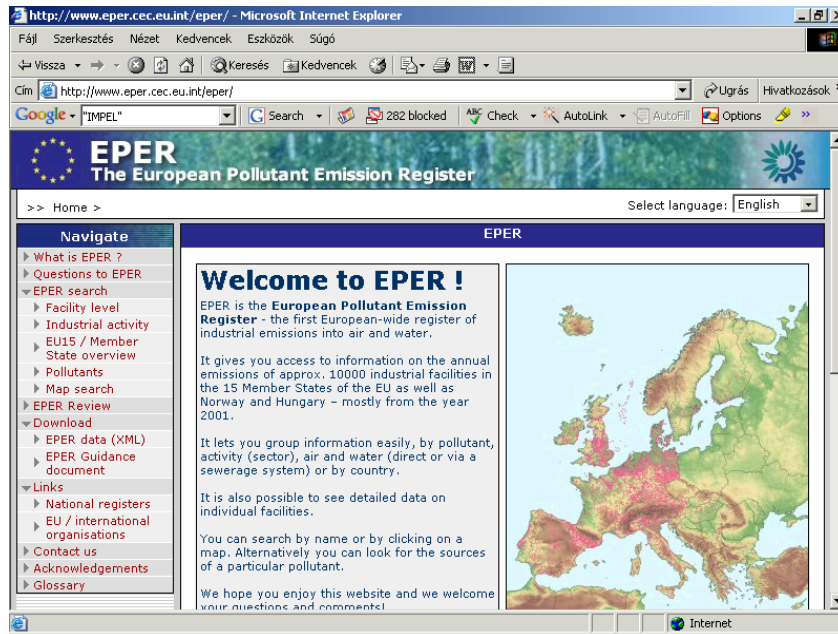
Az EPER elektronikus adatbázis nyitóoldala a 4. számú ábrán látható. Az oldal sajnos magyar nyelven nem jeleníthető meg, de a bal oldali navigátorság segítségével (amely a 4. ábrán is látható) könnyen kezelhető. Az oldal talán **legfontosabb funkciója a keresés**, melyet több szempont alapján is végezhetünk:

1. létesítmény szintű keresés (*facility level*), amelyet szöveges úton vagy térkép segítségével is megtehetünk
2. tevékenység szerinti keresés (*industrial activity*), ahol előre megadott, legördülő menüből választhatjuk ki a számunkra érdekes tevékenységeket

---

⁸ EEA – European Environmental Agency

3. tagország szerinti keresés (*EU15 / Member State overview*), ahol tagállamok szerint kereshetünk legördülő menüből, de EU15 szintű aggregált adatok is megjeleníthetők itt
4. szennyező anyag szerinti keresés (*pollutant*), ahol szintén legördülő menüből választhatjuk ki a számunkra fontos szennyező anyagot, az EPER Határozatban is szereplő 50 anyag közül
5. térkép alapján történő keresés (*map search*), ahol Európa térképét fokozatosan nagyítva a kurzor segítségével választhatjuk ki bármely létesítményt

4. ábra: Az EPER honlap nyitóoldala

6.3 Magyarország eddigi tevékenysége az EPER keretében

Pozitív fejleményként értékelhető, hogy **Magyarország 2003-ban**, még nem EU tagállamként - tehát nem kötelezettként, hanem **önkéntes alapon - megtette** első EPER jelentését a Bizottság felé. (Magyarországon kívül önkéntes alapon még Norvégia csatlakozott az EPER rendszerhez.)

A hazai erőfeszítéseknek köszönhetően megszületett egy magyar nyelvű EPER honlap is, melynek címe: <http://eper-prtr.kvvm.hu>. Ezen a honlapon a magyarországi, EPER jegyzékbe tartozó létesítmények kibocsátásai találhatóak, de az adatbázis mellett elérhető még számos információ a jegyzék háttéréről, fogalommagyarázatok, joganyagok, linkgyűjtemény, hírek, stb.

Magyarországról az első jelentési körben 86 létesítmény került be az EPER-be, amelyek összesen 29 féle szennyező anyagot és 19 féle tevékenységet fednek le. Látható, hogy a magyarországi kb ~ 1095 IPPC létesítménynek csak viszonylag kis hányada esik az EPER jelentési kötelezettség alá. Ugyanakkor azt is meg kell jegyezni - a különböző forrásokból származó információk alapján - , hogy az EPER-ben jelenleg található hazai és EU-15 tagállamok - első körös - adataiban egyaránt nem jelentéktelen mértékű még a bizonytalanság, illetve konzisztencia problémák is tapasztalhatók, de a jelentési ciklusok előrehaladtával egyre jobb, és egyre jobban használható adatbázist kapunk.

Az EPER jelentésben szereplő 86 magyarországi létesítményt az alábbi táblázatban mutatjuk be.

	<i>Létesítmény</i>	<i>Cím</i>
1	AES Borsodi Energetikai Kft Tiszapalkonyai Hőerőmű	Berente
2	AES Borsodi Hőerőmű	Tiszaújváros
3	AES Tisza Erőmű Kft.	Tiszaújváros
4	Agroferm Rt	Kaba
5	Ajka Kristály Kft	Ajka
6	Alpharma Kft	Budapest
7	Bakonyi Erőmű Rt. Ajkai Hőerőmű	Ajka
8	Biogal Rt	Debrecen
9	Bogdány Petrol Kft	Nyírbogdány
10	BorsodChem Rt	Kazincbarcika
11	Budapesti Erőmű Rt. Újpesti Erőmű	Budapest
12	Budapesti Erőmű Rt. Angyalföldi Erőmű	Budapest
13	Budapesti Erőmű Rt. Kelenföldi Erőmű	Budapest
14	Budapesti Erőmű Rt. Kispesti Erőmű	Budapest

.....

	<i>Létesítmény</i>	<i>Cím</i>
15	Budapesti Erőmű Rt. Kőbányai Erőmű	Budapest
16	Cereol Rt. Martfűi Növényolajgyára	Martfű
17	Chinoir Rt	Budapest
18	Csepeli Acélszalaggyártó és Kereskedelmi Kft	Budapest
19	DAM Steel Speciális Acélgyártó Rt	Miskolc
20	DDC Kft.Váci Gyár	Vác
21	Debreceni Hús Rt	Debrecen
22	Deko-Food Rt	Debrecen
23	Dkce Debreceni Kombinált Ciklusú Erőmű Kft	Debrecen
24	Dreher Rt. Budapesti Gyár	Budapest
25	Duna-Dráva Mészművek	Beremend
26	Duna-Dráva Cement Kft	Beremend
27	Dunaferr Dbk Koksizelő Kft	Dunaiújváros
28	Dunamenti Erőmű Rt.	Százhalombatta
29	DUNAPACK Rt. Csomagolópapírgyár	Budapest
30	Eastern Sugar Cukoripari Rt. Kabai Cukorgyára	Kaba
31	Egis Rt. Központi Telep	Budapest
32	Egyesült Magyar Csomagolóüveg Kft	Oroszló
33	Ema-Power Kft. Erőmű	Dunaiújváros
34	ÉMK Kft.	Sajóbábony
35	Fényforrásgyár	Nagykanizsa
36	Guardin Hungard Kft	Oroszló
37	Győrheő Kft. Központi telepe	Győr
38	HCA Holland Colours Hungaria Kft	Szolnok
39	Holcim Hungária Cementipari Rt	Lábatlan
40	Holcim Hungária Cementipari Rt. Hejőcsabai telephely	Miskolc
41	Hungrana Kft	Szabadegyháza
42	ICN Rt	Tiszavasvári
43	Ikarusbus Járműgyártó Rt.	Székesfehérvár
44	Kardoskúti Agrár Részvénytársaság	Kardoskút
45	Köbal Kft. Kecskeméti Fióktelep	Kecskemét
46	Magyar Suzuki Rt	Esztergom
47	MAL Rt. Alumínium ágazat - Inota	Várpalota
48	MAL Rt. Timföld ágazat	Ajka
49	Mátrai Erőmű Rt	Visonta
50	Mofém Rt Telephelye	Mosonmagyaróvár
51	MOL Rt. Dunai Finomító	Százhalombatta
52	Mol Rt. Tiszai Finomító	Tiszaújváros

	<i>Létesítmény</i>	<i>Cím</i>
53	MOL Rt. Zalai Finomító	Zalaegerszeg
54	Nagév Kft. Tüzhorganyzó üzem	Tiszacsege
55	Neusiedler Szolnok Papírgyár Rt	Dunaújváros
56	Neusiedler-Szolnok Papírgyár Rt	Szolnok
57	Nicolor Vegyipari Rt	Papkeszi
58	Nitrogénművek Rt I-es gyár	Pétfürdő
59	Nitrogénművek Rt. II-es gyár	Pétfürdő
60	Nitrokémia 2000 Rt.	Papkeszi
61	Nitrokémia 2000 Rt. 2.Központi gyártelephely	Balatonfűzfő
62	Nitrokémia 2000 Rt. Központi 1. Telephely	Balatonfűzfő
63	Nitrokémia Rt. Központi 1. Telephely	Balatonfűzfő
64	Nitrokémia Rt. Központi 2. Telephely	Balatonfűzfő
65	Nyíregyházi Erőmű Kft	Nyíregyháza
66	ÓAM Ózdi Acélművek Kft.	Ózd
67	Orvion-Plus Kft. Oroszlányi Fióktelep	Oroszlány
68	Pannonpower Rt. Pécsi Hőerőmű	Pécs
69	Piszkei Papír Rt	Lábatlan
70	Powergen Energia Rt. Csepel II. Kcgt Erőmű	Budapest
71	Radar Galván Felületkezelő Szolgáltató Kft	Törökszentmiklós
72	Richter Gedeon Rt	Budapest
73	Richter Gedeon V. Gy. Rt. Fióktelepe Dorog	Dorog
74	Rockwool Hungary Kft	Gógánfa
75	St Glass Rt.	Salgótarján
76	Szerencsi Cukorgyár Rt	Szerencs
77	Tiszamenti Vegyiművek Rt	Szolnok
78	TVK Rt. - Olefingyár	Tiszaújváros
79	Ursa Salgótarjáni Üvegyapot Rt	Salgótarján
80	Vértesi Erőmű Rt. Bánhidai Erőmű	Tatabánya
81	Vértesi Erőmű Rt. Oroszlányi Erőmű	Oroszlány
82	Vértesi Erőmű Rt. Tatabányai Erőmű	Tatabánya
83	VT. Galvano Plastic Kft	Székesfehérvár
84	VT-Circuits Kft	Székesfehérvár
85	Wienerberger Rt. Bátaszéki gyára	Bátaszék
86	Zoltek Rt	Nyergesújfalu

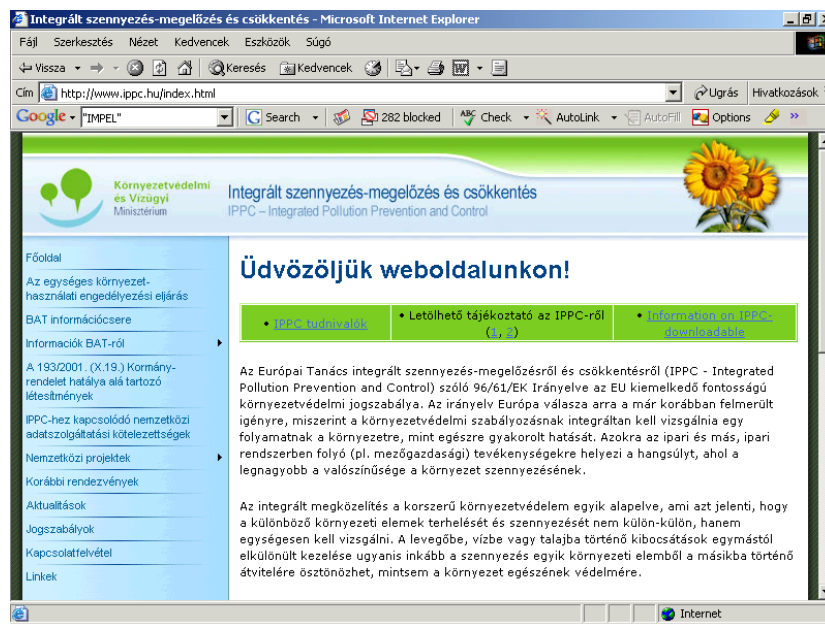
.....

7. Hazai internetes információforrások az IPPC-vel kapcsolatosan

A 2004-es évben vált elérhetővé a magyarországi, hivatalos (a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium által üzemeltetett) IPPC honlap, de ennek ellenére ismertsége még nem érte el a kívánatos szintet, pedig sok hasznos információt tartalmaz, melyet mind a környezetvédelmi felügyelőségek, mind a létesítmények üzemeltetői és valószínűleg a civil környezetvédő szervezetek is hasznosítani tudnak.

Emiatt röviden foglalkozunk ezen weboldal bemutatásával, melynek címe:

<http://www.ippc.hu>

5. ábra: A magyar IPPC weboldal nyitólapja

Az oldalon jelentős mennyiségű információ található az IPPC háttéréről, kialakulásáról, elveiről, az egységes környezethasználati engedélyezési eljárásról, mindez folyamatábrákkal is megtámogatva, stb. A teljes felsorolására itt nincs is lehetőség, de az oldalon található (és letölthető) talán **legfontosabb tartalom: a nemzeti BAT útmutatók** (illetve magyar nyelvű, BREF tömörítvények). Ezekhez az „Információk a BAT-ról” menüponton keresztül lehet eljutni, ahol további alkategóriák közül lehet választani. **A BAT útmutatók 'pdf' formátumban szabadon letölthetőek; méretük: kb. ~ 0,5 - 2,5 MB.**

A jelenleg magyar nyelven elérhető BAT útmutatókat, illetve a kidolgozás alatt állókat részletesen bemutattuk az 3.2. fejezetben.

Az IPPC-hez kapcsolódóan még egy weboldalt kell megemlítenünk, amely szintén viszonylag új (2004-ben vált elérhetővé): az EMAS magyarországi weboldala. Címe: <http://emas.kvvm.hu>. Megemlítését itt az is indokolja, hogy a BAT-nak fontos részét képezi a megfelelő környezetirányítási rendszer is. Az EMAS a 'környezetvédelmi vezetési és hitelesítési rendszer', angol megnevezése Eco-Management and Audit Scheme, egyike az önkéntes részvételen alapuló környezetvédelmi vezetési rendszereknek az Európai Unióban. Célja, hogy támogassa a szervezetek környezetvédelmi teljesítmény értékelését és fejlesztését, valamint tájékoztassa a nyilvánosságot magáról a szervezetről és a szervezet környezetvédelmi teljesítményének folyamatos javításáról. Az EMAS a leginkább ambiciózusnak tekinthető környezetirányítási rendszer (KIR), rohamos térnyerése idehaza talán nem is várható a közeli jövőben, de mivel az említett oldalon a KIR-ről általános információk is megtalálhatóak, ezért érdemesnek tartottuk néhány sorban felhívni rá a figyelmet.

.....

8. Az MTvSz vállalati IPPC kérdőíves felmérése

A Magyar Természetvédők Szövetsége 2005 nyár végén és őszén kérdőíves felmérést végzett a hazai IPPC köteles cégek körében. A felmérés célja az volt, hogy képet kapjunk a szabályozással érintett vállalatok IPPC-vel kapcsolatos véleményéről, tapasztalatairól, azon területekről, amelyeket esetleg a vállalatok problémásnak tekintenek.

Mintegy 750 kérdőív került kiküldésre, ami az IPPC köteles cégek háromnegyede. Szám szerint 75 kitöltött kérdőív érkezett vissza postai úton, e-mailen ill. faxon. A 10 %-os válaszadási arány első pillantásra kevésnek tűnhet, de két dolgot szeretnénk ezzel kapcsolatban megemlíteni. Egyrészt így is elértük azt a minimális reprezentativitási határt, amit a szakértők 5-10 %-nak tekintenek. Másrészt nem szabad elfelejteni, hogy a kérdőívet egy környezetvédő civil szervezet küldte ki, nem pedig egy hatóság vagy egy vállalati érdekvédelmi szervezet, amelyek esetében valószínűleg magasabb lett volna a válaszadási arány. A válaszadóknak ezúton is köszönjük a segítségét!

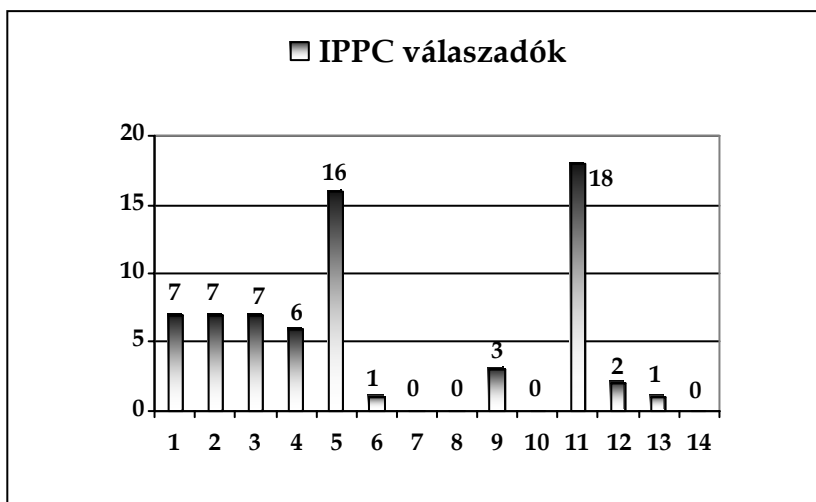
8.1 Általános adatok

A válaszadókra vonatkozó általános adatok között rákérdeztünk a vállalati méretre, a tulajdonviszonyokra és a tevékenység IPPC szerinti besorolására is.

Minden vállalati méretből érkeztek válaszok, ám többségük (44%) a nagyvállalati kategóriába esett. A válaszadók egyharmada közepes méretű, de két mikrovállalat is kitöltötte a kérdőívet.

A visszajelzett vállalatok több mint fele (52 %) belföldi, negyede pedig külföldi tulajdonban van, az állami és vegyes tulajdonú cégek száma kisebb volt.

A 193/2001. (X.19.) kormányrendelet szerinti besorolás alapján majdnem minden szektor képviseltette magát, mindössze a bőripar és a textilipar, valamint az állati anyagokat feldolgozó cégek nem küldtek válaszokat. A válaszadók majdnem negyede (24 %) a nagy létszámú állattartás kategóriába (11. pont) esik (megjegyezzük: a hazai IPPC köteles vállalatok mintegy fele ilyen cég), de hasonlóan magas volt a hulladékkezeléssel foglalkozó vállalatok (5. pont) száma is. Tehát pont azon szektorokból kaptuk a legtöbb választ, amelyek esetén a legtöbb engedélyt már kiadták Magyarországon (vö. 4. fejezet, 3. ábra).

6. ábra: A válaszadó számának megoszlása az IPCC tevékenységi kategóriák szerint

Arra a kérdésre, hogy „Részt vett e már IPCC-vel kapcsolatos konferencián”, a válaszadók kétharmada nemmel válaszolt, akik pedig részt vettek, főleg a nagy és a közepes vállalatok közül kerültek ki. Ez egyáltalán nem meglepő, de 2-3 évvel ezelőtt a nemmel válaszolók valószínűleg 90 % felett lettek volna, ugyanakkor a mostani arányt is mindenképpen javítani kellene.

A vállalatok 40 %-ánál olyan környezetvédelmi megbízott dolgozik, aki más területekkel is foglalkozik, és csak feleannyiuknál foglalkozik kizárólag környezetvédelemmel teljes munkaidőben, szintén feleannyiuknál működik környezetvédelmi osztály. Kilenc vállalatnál ugyan nincs környezetvédelmi megbízott, de van gazdája a környezetvédelemnek, három cég pedig külsősökre bízta a környezetvédelmi feladatok ellátását.

Érdekes volt látni, hogyan értékelik a vállalatok saját magukat a környezetvédelem területén tett intézkedéseik és erőfeszítéseik alapján. A válaszadó 75 vállalat közül a többség (szám szerint 41) környezettudatosnak ítélte magát, kis- és közép- és nagyvállalatok egyaránt voltak közöttük. Természetesen az arányok máshogy alakultak volna, ha ezt a besorolást egy hatóság vagy egy független szakértő végzi, mindenesetre civil szemmel nézve érdekes, hogy

.....

volt olyan „környezettudatos” válaszadó is, aki a társadalmi részvételt csak hátráltató tényezőnek tekinti. Élenjárónak (példamutató magatartás, a technológián kívül a termék is környezetbarát) 6, átlagosnak (előírásokat betartja, de többre nem törekszik) pedig 28 vállalat mondta magát.

Ami a környezetirányítási rendszerek meglétét illeti, a cégek háromnegyed része vagy rendelkezik már KIR-rel, vagy törekszik rá a közeljövőben, és csak a válaszadók alig több mint ötöde nem is törekszik rá, hogy kiépítse rendszerét. Utóbbiak között nem csak KKV-k, hanem néhány nagyvállalat is szerepel. A vállalatok 63 %-a már kiad környezeti jelentést, vagy törekszik rá, egyharmaduk viszont nem is törekszik a kiadásra. Az összehasonlításból megállapítható, hogy a cégek inkább a KIR bevezetését tartják fontosabbnak, mint pl. azt, hogy környezeti teljesítményüket az érdekeltek felé kommunikálják.

A környezetvédelmi hatóságokkal való kapcsolat értékelésénél hatszor többen választották azt, hogy ez a kapcsolat jó, együttműködő, mint azt, hogy semleges, de konfliktusmentes; és mindössze két vállalat jelölte be, hogy „problémás” kapcsolata a környezetvédelmi hatósággal. A környéken élő lakossággal való kapcsolatnál ugyanakkor fele-fele arányban voltak olyan válaszok, amelyek szerint ez konfliktusmentes, ill. ritkán panaszbejelentésekkel jár, amelyek kivizsgálásra kerülnek. Ugyanakkor nem szabad elhamarkodottan azt a következtetést levonnunk, hogy a lakossági kapcsolatok „nagyobb falatot” jelentenek a cégek számára, mint mondjuk a környezetvédelmi felügyelőségekkel való kapcsolatok. Ugyanis több vállalat, amely jónak, együttműködőnek minősítette a hatósági kapcsolatot, egy későbbi kérdésnél ezzel kapcsolatban valamilyen formában megfogalmazta kritikáját is.

8.2 Az IPPC-re vonatkozó kérdések

Öröndetes módon a vállalatok 64 %-a az IPPC irányelvet kiemelkedően fontos szabályozásnak tartja az EU környezeti joganyagában, és csak fele annyian tekintik átlagos jelentőségűnek („egy a sok száz jogszabály között”). Ugyanakkor két válaszadó az átlagosnál kevésbé fontosnak tartja, és volt egy válaszadó, aki tulajdonképpen nem is ismeri az IPPC-t (ebből kifolyólag értékelhető válaszokat sem adott a későbbiek során). A válaszadók többsége (akik egyébként nagyrészt környezettudatosnak ítélték saját tevékenységüket) tehát valószínűleg tudatában van annak, hogy az IPPC koncepcióváltást jelent a környezetvédelmi szabályozásban.

Az IPPC információforrások ismerete kapcsán nyomtatott brosrák, tanulmányok és internetes oldalak ismeretére egyaránt rákérdeztünk. Az előbbi

csoportból a KvVM által kiadott információs anyagokat ismerték legtöbben (28 válaszadó), ugyanakkor a civil szervezetek által kiadott broszúrákat valamivel többen ismerték (15 válaszadó), mint a tudományos szervezetek által készített tanulmányokat (9 válaszadó). Az internetes oldalak ismertségében szintén a KvVM honlapja „nyert” (47 válaszadó), míg az EU Környezetvédelmi Főigazgatóságának IPPC honlapját és a Sevilla-i IPPC Iroda honlapját jóval kevesebben ismerik (18, ill 17 válaszadó). A KvVM honlapját nem ismerők a KKV-k közül kerültek ki. A megkérdezett cégek között volt egy válaszadó, aki egy BREF munkacsoport tagjaként is információhoz jutott.

A BAT Referencia dokumentumok (BREF) és a magyar nyelvű BAT útmutatók ismeretének összehasonlításakor azt az eredményt kaptuk, hogy a nemzeti BAT útmutatókat másfélszer annyian ismerik (22 válaszadó), mint a BREF-eket (14 válaszadó). Míg azok, akik nem tudják, hol érhetők el a BREF dokumentumok, közepes, ill. annál kisebb méretű vállalatok voltak, a nemzeti BAT Útmutatóknál már nagyvállalatok is jelezték ezt.

Arra a kérdésre, hogy a BREF-ek vagy a Nemzeti BAT Útmutatók kellő mértékű segítséget adnak a BAT tényleges meghatározásához, ugyanannyian válaszoltak igennel, mint nemmel (30-30), ugyanakkor olyanok is állást foglaltak közülük, akik az előző kérdésre adott válaszuk alapján nem ismerik a dokumentumok tartalmát. Akik viszont ismerik, azok is teljesen megosztottak ebben a kérdésben, a BREF-ek esetében 50-50 % az igenek és nemek aránya, míg a nemzeti BAT Útmutatóknál kétharmaduk tette le a voksát az igenre, köztük olyan is, aki részt vett egy BREF munkacsoportban.

A társadalmi részvételt a válaszadók túlnyomó többsége (86 %) fontosnak tartotta, egyetértve azzal, hogy a környezet védelme mindannyiunk ügye. Hátráltató tényezőként mindössze kettő vállalat tartotta, az egyikük ugyanakkor környezettudatosnak véli magát. Bár a kérdőív kérdései között nem szerepelt, a 86 %-os többség valószínűleg azt a 2005 júniusában hatályba lépett jogszabályi módosítást sem ellenzi, ami éppen a társadalmi részvétel erősítését célozza.

Az IPPC-hez kapcsolódó EPER jegyzéket pontosan kétszer annyian ismerik, mint akik nem, ugyanakkor az 50 EPER-t ismerő válaszadó nagy része (43) csak fenntartásokkal fogadja el azt, hogy ez a jegyzék megfelelő eszköz a nyilvánosság tájékoztatásához. Bár nem kérdeztünk rá ennek okaira, kaptunk olyan választ, amely szerint alapvető probléma, hogy jelenleg egy 2001-es adatbázishoz lehet hozzáférni, amely naprakész információkat ebből kifolyólag nem képes nyújtani. Tíz válaszadó feltétlenül elfogadja az

.....

EPER-t, négy szerint viszont csak félreértéseket indukál. Az EPER honlap hasznossága mellett szól egyébként, hogy működése első évében több mint 230 ezer látogatója volt, és elnyerte a „legjobb európai elektronikus információforrás 2004-ben” címet.

Az IPPC irányelv hazai bevezetése kapcsán feltett kérdésünkre (mire számítanak a vállalatok) a legtöbb szavazatot két dolog kapta: egyrészt a környezetterhelések jelentősen csökkennek, másrészt viszont bonyolult lesz az engedélyezési rendszer. Mindössze öt cég volt, aki ezek közül egyszerre mind a kettőt bejelölte, a többség vagy az egyik (kvázi optimista) vagy a másik pólus („peszsimista”) felé húzott. Ugyanakkor a válaszokat sem a vállalatméret, sem a környezettudatosság, sem a kérdőívben szereplő más tényező nem befolyásolta.

<i>Környezetterhelések jelentősen csökkennek</i>	28
<i>Bonyolult lesz az engedélyezési rendszer</i>	27
<i>Egyszerűsödik az engedélyezési rendszer</i>	13
<i>Bezárások várhatók, kifejezetten az IPPC következményeként</i>	12
<i>Semmi különös változás nem várható</i>	6

A megkérdezett cégek háromnegyede komoly (50 %) vagy erőn felüli (25 %) teherként értékeli azon beruházásokat, amelyek az IPPC-nek való megfeleléshez szükségesek. Négy válaszadónak nem jelent terhet, ezek között mind-egyik vállalati méret kategória képviseltette magát. Elviselhető tehernek elsősorban a hulladékkezelő létesítmények tartják az IPPC-t.

A szakmai konzultációk megítélésében azt láthatjuk, hogy a vállalatok a saját oldalukról fontosabbnak tartják ezt, ahhoz képest, amennyire ez a cégek megítélése szerint a felügyelőségeknek fontos. Az 1-től (felesleges, egyáltalán nem fontos) 5-ig (különösen fontos, hasznos) terjedő skálán az előbbi átlag 4,4, míg utóbbinál csak 3,5 lett. Ez egybevág azzal a tapasztalatunkkal, amely szerint némi idegenkedés figyelhető meg a felügyelőségek oldaláról a szakmai konzultációt illetően.

Arra a kérdésre, hogy mikor lenne leginkább értelme a szakmai konzultációt elkezdni a hatósággal, a válaszadók 80 %-a a folyamat korai szakaszát jelölte meg válaszként (Az IPPC-re történő kötelezés KöFe általi kiadása előtt, vagy az engedélykérelem KöFe-hez történő benyújtása előtt). Mindössze három válaszadó jelölte be az „engedélykérelem KöFe általi értékelése során” opciót, az engedély kiadása előtti lehetőséget pedig 13 cég választotta.

Az utolsó, kifejtős jellegű kérdésekre sajnos a megkérdezett vállalatok több mint fele nem válaszolt. A válaszadók közül egy-egy témát, problémát, javaslatot többen is felvetettek, ugyanakkor néhány esetben egymással ellentétes vélemények is születtek (pl. egy válaszadó szerint meglehetősen felületes, hiányos a jogszabály, egy másik szerint pedig nincs komolyabb hiba benne, mindkét választ nagyvállalat adta). Néhány jellemző, többször megfogalmazott javaslatot az alábbiakban ismertetünk:

Milyen témák, kérdések megvitatása lehetne hasznos a szakmai konzultációk keretein belül?

- Mikén lehet a BAT követelményeit teljesíteni az előírt határidőig.
- BAT útmutatók és elvárások összevetése a ténylegesen alkalmazott technikákkal.
- Konkrét példákon keresztül bemutatni az egyes iparágakra vonatkozóan (hazai és nemzetközi) esettanulmányok és referenciák alapján a rendszer kidolgozását és működtetését.
- Van-e gazdasági kimutatás, költség-haszon elemzés a rendszer bevezetéséről és működéséről?
- Az engedélykérelmeknél milyen típusú hibák fordulnak elő, ezek hogyan küszöbölhetők ki.
- Környezeti elemenként áttekinteni az aktuális státuszt és az elvárásokat.
- A jogszabályi értelmezések megvitatása.
- A benyújtandó adatok köre és vizsgálatok mélysége.

A válaszok közül néhány (például a 3. vagy 4.) nem igazán a hatósággal folytatott szakmai konzultációnak lehetne tárgya, de mint felvetés nem érdektelen. Ugyanakkor fontos lenne, ha a vállalatok jobban ismernék, hogy mik azok a témakörök, amelyekkel kapcsolatosan a környezetvédelmi felügyelőségtől várhatnak információt, segítséget, és mik azok a témakörök, amelyekre már valamilyen központi szint (pl. KvVM, OKTVF) tud válaszolni.

Milyen hibákat lát a 193/2001. (X. 19.) kormányrendeletben, illetve milyen módosításokat tartana szükségesnek a jobb végrehajthatóság érdekében?

- Célszerű lenne egy segédlet (mátrix, logikai folyamatábra), mely eligazítást nyújtana az eljárás egyes lépéseinek sorrendjét, a kapcsolódásokat, visszacsatolásokat, döntéseket illetően.

.....

- Kérelem tartalmi követelményeinek (3. melléklet) részletesebb, egyértelműbb meghatározása az eltérő értelmezés és a hiánypótlások elkerülése végett.
- 193/2001 és 12/1996 KTM rend előírásait jobban össze kellene hangolni.
- Alkalmazhatóságában probléma, hogy egy nagyobb cég esetében az engedély megszerzéséig már több változás történhet.

Milyen egyéb (nem jogi jellegű) javaslatai lennének az IPPC-hez kapcsolódóan?

- BAT alkalmazásához több információ, konkrét bevált példák.
- Rendszeres szakmai konzultáció a hatóságokkal.
- Több ill. rendszeres továbbképzés szervezése a felügyelőségek által.
- Még mindig nem világos, mit jelent ma Magyarországon az „elérhető”.
- Köfe intézményein belül a különböző osztályok közötti információcsere bővítése.
- Pénzügyi támogatások elnyerésének lehetőségei, források hozzájutásának közlése, esetleg koordinálása.
- Technikák gazdasági elérhetőségének meghatározásához több információ.
- A nemzeti BAT bevezetése előtt iparági gazdaságossági vizsgálatok az érintettek bevonásával, és ezek eredményeinek figyelembe vétele.

9. Összefoglalás

Az IPPC irányelv végrehajtását az Európai Unió kiemelt figyelemmel kíséri, és ez várhatóan a jövőben sem változik. Az 1999-es hatályba lépés óta több módosítás is történt. Ugyan 2007 előtt már nem várható további módosítás, Stavros Dimas környezetvédelmi biztos nemrég úgy nyilatkozott, hogy dolgoznak azon, hogyan lehet egyszerűsíteni és fejleszteni az IPPC irányelvet.

Jelenleg még nem könnyű megmondani, hogy a végrehajtás az EU szintjén összhangban van-e az irányelv követelményeivel. Néhány tagállam (például Olaszország) esetén úgy tűnik, az utolsó percben fogják a feltételeket megállapítani, amivel a hatóságok feltehetően nem fognak tudni megbirkózni. Még Nagy-Britanniát is kritika érte e téren a Bizottság részéről, pedig ők a probléma kezelésére tervvel is rendelkeznek.

Mindenki jobb szabályozást szeretne. Természetesen hogy mit is jelent az, hogy „jobb”, az attól is függ, kit kérdezzünk. Az egyes tagállamok sem egyformán értékelik azt, hogy az irányelv megvalósítása mekkora terhet jelent számukra (Svédországban például jelentős következményekkel nem számolnak). Az IPPC alapvető követelményeit mindenesetre úgy kell bevezetni, hogy az ne járjon szükségtelen kiadásokkal az ipar számára.

Az irányelv egyik gyenge pontja a BAT definíció alkalmazása a gyakorlatban. Elméletileg a BAT információcsere folyamata az innováció, a legmodernebb megoldások terjesztésének forrása lehetne szerte Európában. Ez viszont kellő pénzügyi támogatást igényel, amit az Európai Bizottság eddig nem tudott biztosítani. Az érdekelt feleknek (köztük a környezetvédő szervezeteknek) formálisan joguk van részt venni a folyamatban, de a szakértőik ezt – a finanszírozás hiányában – érdemlegesen nemigen tudják befolyásolni.

A környezetvédelmi felügyelőségek leterheltsége, az emberi kapacitások hiánya általános szinte minden felügyelőségen. Ezzel összefüggésben lehet az a több vállalat által megfogalmazott kritika, amely szerint, ha a vállalatoktól elvárja a hatóság, hogy betartsák a szoros határidőket, akkor ezt magukra is kötelezővé kell tenniük.

A korábban többször említett, tíz kelet-közép-európai országra kiterjedő nemzetközi IPPC projekt megállapításait a kérdőíves felmérés is több esetben igazolta. Először is nincs meg a hagyománya a hatóság és a létesít-

.....

mények üzemeltetői közti szakmai konzultációnak. Sajnos egyelőre nincs hazai segédanyag ennek kereteiről, tartalmáról, pedig egy ilyen útmutató sokat segítené abban, hogy a konzultációk minősége magas színvonalú legyen. Természetesen ennek eléréséhez a megfelelő szakmai légkörön túl mind a hatóság, mind a vállalatok oldaláról megfelelő hozzáállás, bizalom és konszenzuserősítés is szükséges.

Nem véletlen az sem, hogy a kérdőíves felmérésben résztvevő cégek háromnegyede komoly vagy erőn felüli teherként értékeli azon beruházásokat, amelyek az IPPC-nek való megfeleléshez szükségesek. Főleg az EU csatlakozásnak köszönhetően az utóbbi 4-5 évben nagy számban jelentek meg új szakterületi jogszabályok, amelyek végrehajtása is eleve kihívás a vállalatok számára, a horizontális jellegű IPPC szabályozás pedig ezekre épül. Az IPPC rendszer „leíró” jellegéből adódóan ráadásul óhatatlanul megjelennek olyan témák, amelyek nem dönthetőek el minden esetre érvényes, egyértelmű igennel vagy nemmel. Ezen „képlékeny” témák előtt kissé bizonytalanul áll mind a hatóság, mind az üzemeltető. Ugyanakkor elgondolkodtató, hogy az engedélyköteles vállalatok egy nem jelentéktelen része még mindig nem tud a nemzeti BAT útmutatók létezéséről, és arról, hogy hol érhetőek el.

Összességében elmondható, hogy az IPPC irányelv sikeres és hasznos eszköz az ipari létesítmények szabályozásában, de a megfelelés 2007-es határidejéig jelentős és gyors erőfeszítésekre van még szükség mind az üzemeltetők, mind a hatóságok, de az Európai Bizottság részéről is.

Felhasznált irodalom jegyzéke

JOS DELBEKE: (*DG Environment*): The IPPC Directive, progress and future developments, presentation on 21 September 2005 in Drezden

MAGNUS GISLEV (*DG Environment*): Trends and experience so far in implementing the IPPC Directive in the old and new Member States, presentation on 8 June 2004 in Prague

Magyar Természetvédők Szövetsége: Kapcsolatépítés a vállalati szféra és a környezetvédő társadalmi szervezetek között, 2003. Budapest

NÁM ANDREA (*KvVM*): előadás anyag, 2005. április 26, Budapest

ALEXANDRE PAQUOT (*DG Environment*): EIA and IPPC Directives – Recent Developments, presentation on 11 April 2005 in Prague

STEFAN SCHEUER (*Editor*): EU Environmental Policy Handbook - A Critical Analysis of EU Environmental Legislation. European Environmental Bureau (EEB), 2005

Via Internet:

www.ippc.hu

www.eper.cec.eu.int

www.europa.eu.int/comm/environment/

www.europa.eu.int/comm/environment/ippc/

.....

Tartalomjegyzék

1. Háttér és bevezetés	3
2. Az IPPC irányelv helyzete: múlt, jelen és jövő.....	4
2.1 Fontosabb állomások áttekintése az IPPC irányelv „életében”	4
2.2 Változások az IPPC irányelvben és egyéb kapcsolódó események.....	5
2.3 A BREF-ek készültségi állapota és jellemzőik.....	8
2.4 A végrehajtás segítése és közös problémák EU szinten	10
3. Az egységes környezethasználati engedélyezés helyzete	12
3.1 Jogszabályi változások	12
3.2 Nemzeti BAT útmutatók készültségi állapota.....	14
3.3 Szervezeti háttér.....	16
4. Az IPPC engedélyezés előrehaladása Magyarországon a számok tükrében	18
5. Felmerülő problémák és javaslatok a végrehajtás segítésére	20
6. Információhoz való hozzáférés: az EPER, mint fontos eszköz.....	25
6.1 Az EPER jogi alapjai és fontosabb követelményei	25
6.2 Az EU elektronikus EPER adatbázisának elérhetősége, használata	27
6.3 Magyarország eddigi tevékenysége az EPER keretében	29
7. Hazai internetes információforrások az IPPC-vel kapcsolatosan	32
8. Az MTvSz vállalati IPPC kérdőíves felmérése.....	34
8.1 Általános adatok.....	34
8.2 Az IPPC-re vonatkozó kérdések	36
9. Összefoglalás.....	41
Felhasznált irodalom jegyzéke.....	43
Tartalomjegyzék.....	44